

NYTTÅRSBREV

Fra næringsråden ved EU-delegasjonen

Nr 1 | 2012

Brussel, 13. januar

- Det Europeiske Råd har planlagt et uformelt møte 30. januar for å starte diskusjonen om en mellomstatlig avtale om finans- og budsjett disiplin og gjennomføring av EUs vekststrategi, Europa 2020
- Målsettingene om kunnskapsbasert, bærekraftig og inkluderende vekst følges opp gjennom Kommisjonens forslag til regelverk iht. prioriteringene i handlingsplanen for det indre marked
- Gjennomføring av en ambisiøs miljø- og klimapolitikk som fremmer fornybar energi/energieffektivisering og miljøteknologi skal bidra til næringsvirksomhet og styrket internasjonal konkurranseevne
- Forskning og innovasjon styrkes med prioritering av å løse viktige samfunnsoppgaver, bl.a. gjennom innovasjonspartnerskap for innovative varer og tjenester
- Fremme av inkluderende vekst for å håndtere økende arbeidsløshet med utvikling av profesjonskort og ferdighetspass, utvikling av sosialt entreprenørskap etc.
- Investeringer i hovednettverk for transport, energi og telekommunikasjoner som ivaretar miljøhensyn og styrker konkurranseevnen
- Norges økonomiske særstilling og mulige konsekvenser av den økonomiske krisen på kort sikt og faren en mer snikende strukturell krise på lengre sikt
- Norsk tilslutning til hovedmålene i Europa 2020 strategien og mulighetene gjennom EØS-avtalen til å bidra til utvikling av et klima- og miljøvennlig, kunnskapsbasert og inkluderende samfunn – eller med andre ord et bærekraftig velferdssamfunn
- Norsk engasjement i EØS-program, særlig det nye forsknings- og innovasjonsprogrammet, Horizon 2020, for å utnytte muligheter for norske kunnskapsinstitusjoner og næringer til utvikling av fornybar energi, energieffektivisering i el-forbrukende industri og i skipsfart, bærekraftig utvinning av mineralressurser, ressursgjenvinning, IKT, innovative helsetjenester, miljøvennlig transport o.a.
- Samarbeid med EU land som vil kunne løfte eller understøtte norsk kompetanse og styrking av nærings- og innovasjonssamarbeid med nye medlemsland.

Eurokrisen

Ved inngangen til 2012 står EU fortsatt overfor store utfordringer med å håndtere krisen i eurosonen. Utkast til mellomstatlig avtale om finans- og budsjett disiplin blir nå utarbeidet og vil bli framlagt for det planlagte uformelle møtet i Det europeiske råd (DER) 30. januar. I tillegg til eurolandene vil også andre EU-land kunne slutte seg til avtalen, selv om Storbritannia i desember blokkerte en EU-løsning. Planen er å undertegne avtalen i tilknytning til møtet i DER i mars med ratifisering i løpet av 2012.

Det er forhåpninger om at eurolandenes traktatfestede forpliktelser om å overholde regelverket for finans- og budsjett disiplin vil øke tilliten i markedet. Samtidig er det en risiko for at politiske og institusjonelle konflikter i arbeidet med å få en avtale på plass vil kunne underminere tilliten både til euro- og EU-samarbeidet. Særlig vil det bli problematisk om ett eller flere euroland får problemer med ratifiseringen.

Det er også tvil om EUs midlertidige krisefond og det nye stabilitetsfondet fra 2013, kombinert med engasjement fra IMF, vil gi tilstrekkelig sikkerhet til å berolige markedet. Den europeiske sentralbankens (ESBs) fullmakter vil være viktig.

Dersom store euroland som Italia og Spania ikke oppnår bærekraftige renter på betydelige langsiktige statsobligasjonslån som må fornyes i første kvartal, vil problemene kunne eskalere. Det er derfor bekymringsfullt at markedet fortsatt krever høye renter for langsiktige italienske statsobligasjoner, i en situasjon med relativt høyt gjeldsnivå, lav inflasjon og liten eller ingen økonomisk vekst.

EUs vekststrategi – Europa 2020

Gjennomføringen av EUs vekststrategi har kommet noe i skyggen av den løpende krisehåndteringen av euro/gjeldskrisen. Europakommisjonen har imidlertid vist stort engasjement i oppfølgingen av ulike politikkområder som næringspolitikk, innovasjon, digital agenda, energi/ressurseffektivitet og utdanning - og ikke minst handlingsplanen for det indre marked. Europaparlamentet og Rådet har i stor grad respondert positivt.

Erkjennelse av at økt vekstevne og sysselsetting er avgjørende for håndteringen av gjeldsproblemene ligger også til grunn for det planlagte uformelle toppmøtet om vekststrategien 30. januar.

Det europeiske semester for 2012 er viktig for gjennomføring av vekststrategien. De enkelte medlemslandene vil nå utarbeide nasjonale restruktureringsplaner i samarbeid med Kommisjonen som deretter vil presentere sine anbefalinger for DER i juni 2012. I lys av den økonomiske krisen og behovet for vekstimpulser, kan det forventes økt engasjement fra DER i oppfølging av enkeltland som har spesielle strukturelle problemer.

Stilt overfor budsjettmessige innstramminger i de fleste medlemslandene, er det begrenset tilgang til finansielle virkemidler som kan gi impulser til økonomisk vekst på kort sikt. Det er derfor viktig for EU å komme raskest mulig i gang med en målrettet oppfølging av 2020 strategien.

For flere av strategiens hovedmålsettinger om å skape kunnskapsbasert, bærekraftig og inkluderende vekst går utviklingen i feil retning. Siden strategien ble vedtatt i 2010 har veksten vært avtagende med økende fare for resesjon. Sysselsettingen går ned og sosiale utfordringer og fattigdom øker.

Basert på tidligere erfaringer i EU, kreves det høy vekst for å få ned arbeidsløsheten. Situasjonen preges også av at utviklingen er mest negativ i de landene hvor problemene allerede er størst. Det er derfor sannsynlig at det økonomiske og sosiale gapet mellom sør og nord vil øke ytterligere. I det følgende gis kommentarer til noen hovedelementer i Europa 2020.

Handlingsplanen for det indre marked (SMA)

Utvikling og håndhevelse av regelverket for det indre marked prioriteres. Entreprenørskap, digitalisering, fri bevegelse av tjenester, bedre kontroll med finansmarkedet og større fleksibilitet i arbeidsmarkedet vektlegges for å stimulere til økt vekst og sysselsetting.

SMA følges opp av Kommisjonen med en rekke EØS-relevante forslag til forordninger og direktiver, bl.a. tiltak for å sikre tilgang til finansiering/kapital for SMB, gjennomføring av tjenstedirektivet, elektronisk handel, offentlige anskaffelser, forbrukerrettigheter, immaterielle rettigheter, mobilitet for arbeidstakere og revisjon av utsendingsdirektivet. Det fokuseres ikke bare på næringslivets behov, men også på å ivareta befolkningens interesser. En oversikt over [status](#) for Kommisjonens forslag vil bli tilgjengelig på EU-delegasjonens hjemmeside 15. januar.

Vekstfremmende tiltak

Bærekraftig vekst skal stimuleres gjennom regelverksutvikling som bidrar til å oppfylle EUs klima og miljømål, herunder den nye kvotehandelsordningen for karbonutslipp (ETS), direktivet om fornybar energi og energieffektivisering med veikart for karbonnøytralitet, energi- og ressurseffektivitet. Selv om mangelen på globale klimaløsninger skaper utfordringer, er det en rådende oppfatning at en ambisiøs miljø- og klimapolitikk vil gi nye muligheter for næringsvirksomhet og styrke konkurransevnen i EU.

Økt satsing på utdanning, forskning og innovasjon skal legge grunnlaget for kunnskapsbasert vekst og er også en forutsetning for å lykkes i utvikling av en miljøvennlig økonomi. Forslaget til det nye forskningsprogrammet, Horizon 2020, med en foreslått budsjetttramme på € 85 mrd. for perioden 2014-2020, legger økt vekt på innovasjon og markedsopptak sammenlignet med gjeldende rammeprogram. Det foreslås også klarere prioriteringer for å løse viktige samfunnsoppgaver i samarbeid mellom det offentlige, kunnskapsinstitusjoner og næringsliv på områder som aktiv og sunn aldring, marin og maritim virksomhet, tilgang til råmaterialer og energi- og ressurseffektivisering.

I tillegg til ulike samarbeids/teknologiplattformen, arbeides det med å utvikle europeiske innovasjonspartnerskap (EIP) innenfor prioriterte samfunnsområder. Aktiv og sunn aldring er valgt som pilotprosjekt. Kommisjonen forbereder nå lansering av EIP for råmaterialer. Hele innovasjonssyklusen fra bærekraftig mineralutvinning, effektiv energi/ressursanvendelse, avfallshåndtering, gjenbruk og utvikling av ny alternativ teknologi, herunder nanoteknologi, vil bli dekket.

Europa 2020 har også som målsetting å fremme inkluderende vekst. Også her har utfordringene vokst i og med at stadig flere, særlig ungdom, blir stående utenfor arbeidslivet med følgende økning i sosiale problemer. Etablering av europeisk profesjonskort og kunnskaps/ferdighetspass skal lette mulighetene til å finne tilpasset arbeid i andre EU-land. Det legges også økt vekt på å støtte opp om utvikling av sosialt entreprenørskap og å legge til rette for etablering av sosiale investeringsfond.

Infrastruktur

Investeringer i hovednettverk for **transport, energi og telekommunikasjoner** skal knytte EU tettere sammen og legge til rette for å skape gunstige rammebetingelser som vil bidra til økt konkurransevne og bærekraftig økonomisk utvikling. IKT representerer også nøkkelen for å lykkes med å gjennomføre ambisjonene om bærekraftig, kunnskapsbasert og inkluderende vekst.

Romvirksomheten er også innrettet mot å ivareta viktig samfunnsfunksjoner som kommunikasjon (Galileo-programmet) og jordobservasjon (GMES) relatert til klima, miljø, skipsfart, sikkerhet etc. Den betydelige informasjonstilgangen disse programmene vil bidra med gir et godt grunnlag til for næringsutvikling.

EUs felles budsjetttramme for perioden 2014 til 2020

I forslag til budsjetttramme for 2014-2020 har Kommisjonen foreslått budsjettøkning og omprioriteringer for bedre utnyttelse av felles budsjettmidler til å skape økonomisk vekst og sysselsetting. Kommisjonen ønsker også å utvikle sitt eget inntektst grunnlag for å gjøre seg mindre avhengig av nasjonale budsjettbidrag.

Diskusjonen vil fortsette under det danske formannskap. Det er forventet at denne vil bli vanskelig, både forslag til budsjettøkning og omprioriteringer, bl.a. fra landbruk til

forskning/innovasjon. Prosessen forventes å pågå i hele 2012, selv om EU nå har mulighet til å vise tillitskapende besluttsomhet gjennom å vedta et vekstfremmende budsjett under det danske formannskap. Det vil neppe skje.

Norges involvering og interesser

Norge har støttet hovedprioriteringene i Europa 2020 strategien gjennom innspill både fra statsministeren og nærings- og handelsministeren. Det er også gitt innspill til utarbeidelsen av handlingsplanen for den indre marked.

Selv om Norge står i en økonomisk særstilling, blir vi stadig minnet om at den økonomiske krisen også vil ramme Norge. Dette gjelder i første rekke eksportrettet næringsliv, med unntak for industri tilknyttet olje- og gassektoren, og reiselivsnæringen.

Det kan det være enda større grunn til bekymring for de mer langsiktige utfordringene konkurranseutsatte næringer vil stå overfor med et økende gap mellom norsk og europeisk/internasjonalt kostnadsnivå. Det kan bli utfordrende å kompensere for slike forskjeller gjennom produktivitetsøkning i fremtiden. En sterk norsk krone vil ikke gjøre situasjonen enklere.

På kort og mellomlang sikt står EU overfor store strukturelle utfordringer. Utvikling av et kunnskapsbasert, bærekraftig og sosialt inkluderende samfunn er de bærende elementer i Europa 2020 strategien. Det samfunnsmessige perspektivet blir enda tydeligere når en ser prioriteringene i et 2050 perspektiv - et karbonnøytralt samfunn, ambisiøse mål for energieffektivitet/fornybar energi og ressurseffektivitet samt infrastruktur for integrert miljøvennlig transport, energi og telekommunikasjon.

Dette er samfunns mål Norge i stor grad deler. Gjennom EØS-avtalen deltar vi i regelverksutvikling som fremmer et miljø- og klimavennlig samfunn. EØS-avtalen gir oss også tilgang til EUs programsamarbeid som innrettes for å bidra til å realisere målene i Europa 2020 strategien.

Ikke minst gir forsknings- og innovasjonssamarbeidet Norge store muligheter. Kommisjonens forslag til nytt program – Horizon 2020 (2014 -20) – vil bli særlig viktig med prioritering av innovative løsninger på samfunnsutfordringer som helse og velferd, ren og effektiv energi, klima, ressurseffektivitet og råvarer, smart grønn og integrert transport, marin og maritim forskning og et inkluderende og innovativt samfunn.

Her er det nok av muligheter til å supplere norsk forsknings- og innovasjonsarbeid med økt satsing gjennom europeiske samarbeid som skal bidra til at innovative løsninger raskest mulig skal nå ut i markedet. For norske kompetansemiljøer, næringsliv og offentlige myndigheter vil det være viktig å knytte seg til ulike nettverk for å utnytte mulighetene vår deltakelse gir.

For EUs politikkområder innenfor vekststrategien og for utvikling av EØS relevant regelverk, er det viktig å identifisere norske interesser så tidlig som mulig for å kunne påvirke politikktutforming og konkrete forslag til regelverk. De tidsmessige utfordringene øker i og med at Kommisjonen i oppfølgingen av handlingsplanen for det indre marked nå presenterer forslag i høyt tempo. Samtidig legges opp til en effektivisering av den videre beslutningsprosessen mellom Rådet og Europaparlamentet.

Den økte aktiviteten i de ulike komiteene i Europaparlamentet og den åpenhet ansvarlige rapportører og sentrale parlamentsmedlemmer viser gir god anledning til å presentere forslag og relevante erfaringer.

Små og mellomstore bedrifter (SMB)

For etablering av nye arbeidsplasser basert på ny kunnskap, entreprenørskap og innovasjon spiller SMB en nøkkelrolle, noe som er reflektert i prioriteringene i Europa 2020 strategien og i SMA. Finansiering av SMB har i den aktuelle økonomiske krisen fått spesiell oppmerksomhet og Kommisjonen la i desember fram forslag til forordning om etablering av kapitalfond for SMB. Det nye forslaget til konkurranseevne program, COSME, er også innrettet mot å imøtekomme SMB behov.

Oppfølging av handlingsplanen for SMB, inkludert forenklingsarbeidet, er relevant for de fleste norske bedrifter. NHD har engasjert seg i dette arbeidet med fastsettelse av konkrete forenklingsmål og etablering av prosedyrer for næringslivet til å komme med innspill til forenklinger.

Kommisjonen har nylig oppnevnt en EU Envoy for SMB og etablert nettverk med nasjonale SMB representanter for å følge opp SMBs spesielle behov og utveksle erfaringer med utvikling av SMB og entreprenørskap. EUs SMB representant har gitt signaler om at deltakelse av en eventuell norsk SMB representant i EUs nettverk vil bli vurdert positivt. NHD arbeider med en egen norsk SMB strategi.

Prosessindustrien

EUs ambisjoner om bærekraftig vekst baseres på engasjement for å løse samfunnsutfordringer relatert til klimamål, miljøkrav og energi/ressurseffektivitet kan Norge i stor grad slutte seg til. Samtidig fører kvotehandelssystemet til at norsk og europeisk kraftkrevende industri blir stilt overfor spesielle konkurransemessige utfordringer med risiko for karbonlekkasje så lenge en global klimaavtale ikke er kommet i stand.

Etter en debatt om kraftkrevende industri har noen framtid i et karbonnøytralt Europa, konkluderte Kommisjonen i sin industrimelding i 2010 med at det er viktig å sikre verdikjeden for europeisk industri, bl.a. i lys av erfaringene med Kinas enerådende stilling når det gjelder tilgang på kritiske råmaterialer.

Dette er noe av bakgrunnen for at de nye ETS retningslinjene, som vil bli gjeldende fra 2013, åpner for at industrisektorer som er utsatt for karbonlekkasje pga av overføring av karbonkostnader i elektrisitetsprisen, bl.a. for aluminiumsindustrien, skal kunne få kompensasjon.

Kommisjonen la før jul fram forslag til statsstøtteregulering med definisjon av hvilke industrisektorer som kan få støtte og vilkårene for beregning av støtte. Norge vil de nærmeste ukene få anledning til å fremme sine kommentarer til forslaget.

Råmaterialer

I forbindelse med Kommisjonens arbeid med problemet med tilgang til kritiske råmaterialer er det etablert en god dialog med DG Industri Norge/NHD hvor Norske Bergindustri og NGU har vært sterk involvert. Dialogen har bidratt til at Norge er invitert til å delta i Kommisjonens rådgivende komité for råmaterialer.

Kommisjonens råvaremelding som ble fremlagt i februar i 2011 refererte også til det norske ressursgrunnlaget for kritiske råmaterialer. Dette ble fulgt opp i forbindelse med behandlingen

i Europaparlamentet, hvor spesielt ressurstilgangen i et nordområdeperspektiv ble presentert. I EØS-rådet ble det på møtet i mai 2011 arrangert en orienteringsdebatt om råmaterialer.

I lys av arbeidet med NHDs arbeid med å utvikle en norsk strategi for råmaterialer og UDs fremlagte nordområdestrategi er dette et mulig samarbeidsområde med EU som kan ha forskjellige innfallsvinkler, ikke minst i lys av den forventede lanseringen av innovasjonspartnerskap for råmaterialer og samarbeidet om forskning og innovasjon, ref forslaget til Horizon 2020-program. Allerede i år vurderer Kommisjonen å utlyse et prosjekt om teknologiutvikling for bærekraftig utvinning av mineraler i arktiske områder, både land- og offshore-basert.

Maritim sektor – klimakrav, miljøkrav

Norsk og europeisk skipsfartsnæring er grunnleggende positiv til klima og miljøkrav for skipsfarten basert på globale løsninger. Imidlertid går arbeidet med å utvikle en global klimaløsning for skipsfarten i IMO og UNFCC tregt.

Kommisjonen arbeider derfor med å utvikle alternativ europeisk løsninger, og en regional ETS-løsning har ligget som en slags fall back for EU i mangel på en global løsning. Problemene man har stått overfor i gjennomføring av en ETS-løsning for luftfarten i forhold til tredjeland, som USA og Kina, har imidlertid gitt grunnlag for en viss ettertanke. Det er grunn til å forvente at Kommisjonen vil legge fram en eller flere mulige løsningsmodeller i løpet av året. Den norske NOx-ordningen blir sannsynligvis vurdert som et mulig element for en løsning.

Et eksempel på at det kan lønne seg å ligge i forkant av utviklingen, illustreres av norske erfaringer med bruk av LNG i nærskipsfarten. I og med at EU fra 2015 vil gjennomføre de nye kravene til utslipp fra skipsfarten i Østersjøen, Nordsjøen og Kanalen, er LNG som drivstoff blitt høyst aktuelt. Norske erfaringer er presentert både overfor Kommisjonen og Europaparlamentet. Dette kan ha lagt et godt grunnlag for at Kommisjonen nå ønsker å bidra til utvikling av infrastruktur for LNG i disse områdene.

Både norsk skipsfart og verftsindustri vil kunne utnytte sine erfaringer ved at Norge her har ligget i forkant og også kan bidra med å levere LNG.

Godt Nytt År

Per Mannes
Næringsråd